

2017-236

Archeologienota Oosteeklo Bommels

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

7-12-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Oosteeklo Bommels (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van de dorpskern van Oosteeklo en bestaat uit een westelijk (6022m²) en oostelijk deel (11508m²). Beide zones sluiten aan bij een bestaande verkaveling en zijn in gebruik als weide. Centraal in het westelijke deel is de wegenis reeds aangelegd. Op beide delen staan verspreid enkele bomen. Er staan geen gebouwen op het plangebied. Bij een terreinbezoek uitgevoerd op 06/12/2017 bleek dat er ernstige wateroverlast was op het terrein. Zowel op het westelijke als het oostelijke deel waren grote plassen aanwezig.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op de oudst betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, is het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo tot op heden. De bebouwing in de buurt ontwikkelde zich in de 20ste eeuw. Er hebben gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Er werd op het terrein nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het is opvallend dat de regio rond het plangebied archeologisch eigenlijk ongekend is. Dit heeft echter te maken met het ontbreken van archeologisch onderzoek en weerspiegelt niet de archeologische realiteit. In de ruime regio zijn meerdere sites uit diverse periodes gekend, enkel de metaaltijden zijn niet vertegenwoordigd. Op macroniveau is de ligging van het plangebied op de zandrug Maldegem-Stekene een uitgelezen landschappelijke locatie die aantrekkelijk kan zijn voor menselijke aanwezigheid. Op microniveau is echter te zien dat het terrein is gelegen in een lagergelegen kom, op (matig) natte lemige zandbodems. In de herfst en winter liggen er diverse plassen op het terrein en is er een hoge grondwaterstand. De grondwatertafel fluctueert echter over de eeuwen heen, dus een huidige natte context weerspiegelt niet noodzakelijk de toestand van vele eeuwen geleden. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. Site(s) met grondsporen uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en/of nieuwe tijden kunnen aanwezig zijn binnen het plangebied. In situ bewaring van eventuele artefacten-steentijdsites wordt niet verwacht, er zijn geen redenen om aan te nemen dat er afgedekte sedimenten voorkomen in het plangebied. Eventuele steentijdsites zullen opgenomen zijn in de bouwvoor en door eeuwenlange grondbewerking niet meer in situ bewaard. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op het plangebied, waardoor kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen een goede bewaring zullen hebben. Wat de invloed is van de huidige hoge grondwatertafel op de archeologische sporen is niet gekend.

De site zal verkaveld worden in 36 loten halfopen en gesloten bebouwing. Er kan vanuit gegaan worden dat de bodem van het totale plangebied ernstig verstoord zal worden: het voorafgaand rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen en allerhande werfverkeer, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones kent een diepe impact in de bodem en kan nefast zijn voor eventueel

aanwezige archeologische sporen en sites. Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor Oosteeklo, waarover archeologisch nog zo goed als niks gekend is.

Gezien de aard van de site is een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven noodzakelijk. Naar kosten-batenanalyse is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder voorgesteld. Het onderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, op een moment dat de grondwatertafel gezakt is, dit is grosso modo in de periode april-oktober, en na een langdurige droge periode.

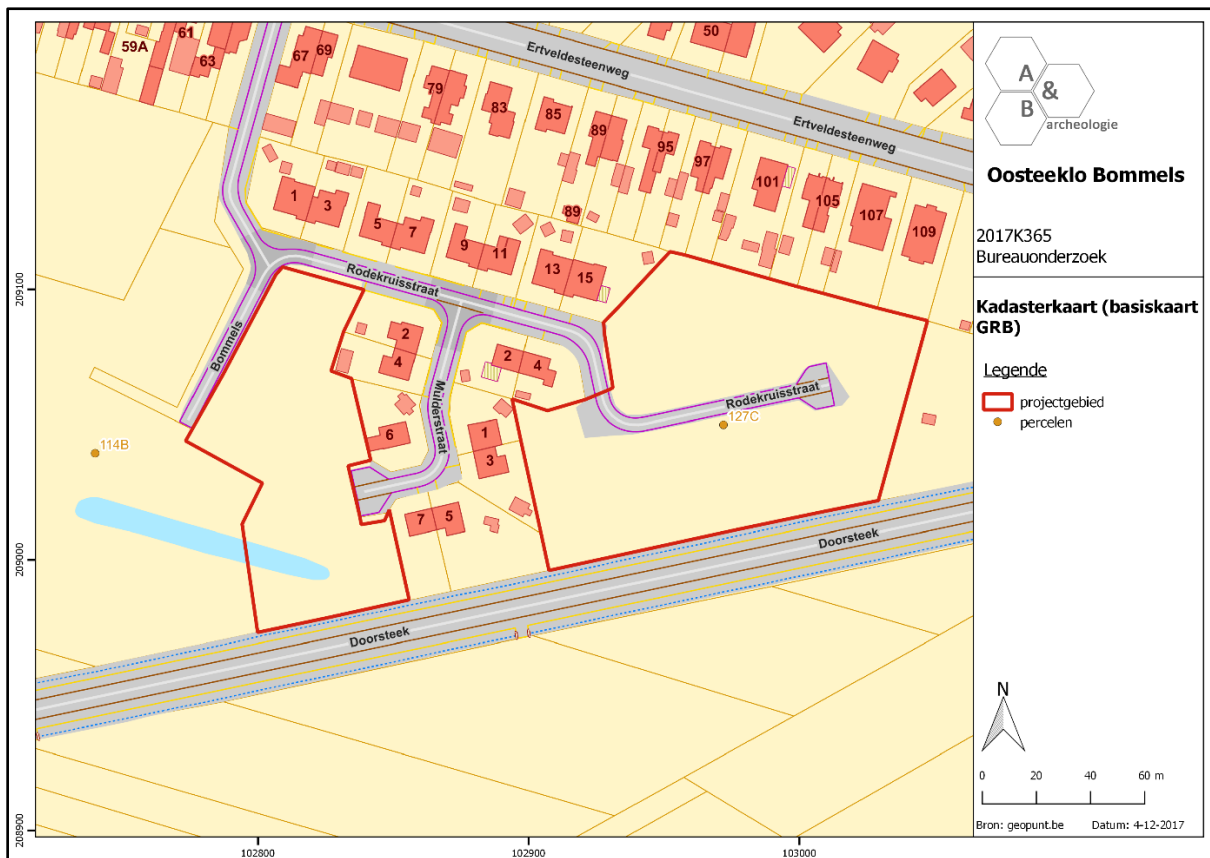
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Oosteeklo Bommels

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 102766,30 en Y: 208973,23; X: 103047,39 en Y: 209113,97

Kadastergegevens: Assenede, afdeling 2 (Oosteeklo), sectie C, percelen 114b (partim) en 127c

Het plangebied bestaat uit een westelijk (6022m²) en oostelijk deel (11508m²). Op basis van de impact van de werkzaamheden dient over het volledige terrein verder vooronderzoek te gebeuren door middel van proefsleuven.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Wat is de bodemkundige opbouw van het plangebied? Is de bodemkaart correct voor het plangebied?
- Is de wateroverlast bodemkundig te verklaren? Is dit het gevolg van een ondoordringbare laag in het bodemprofiel, van een hoge grondwaterstand of van een combinatie van beide?
- Op welke diepte bevindt zich een eventueel archeologisch niveau?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

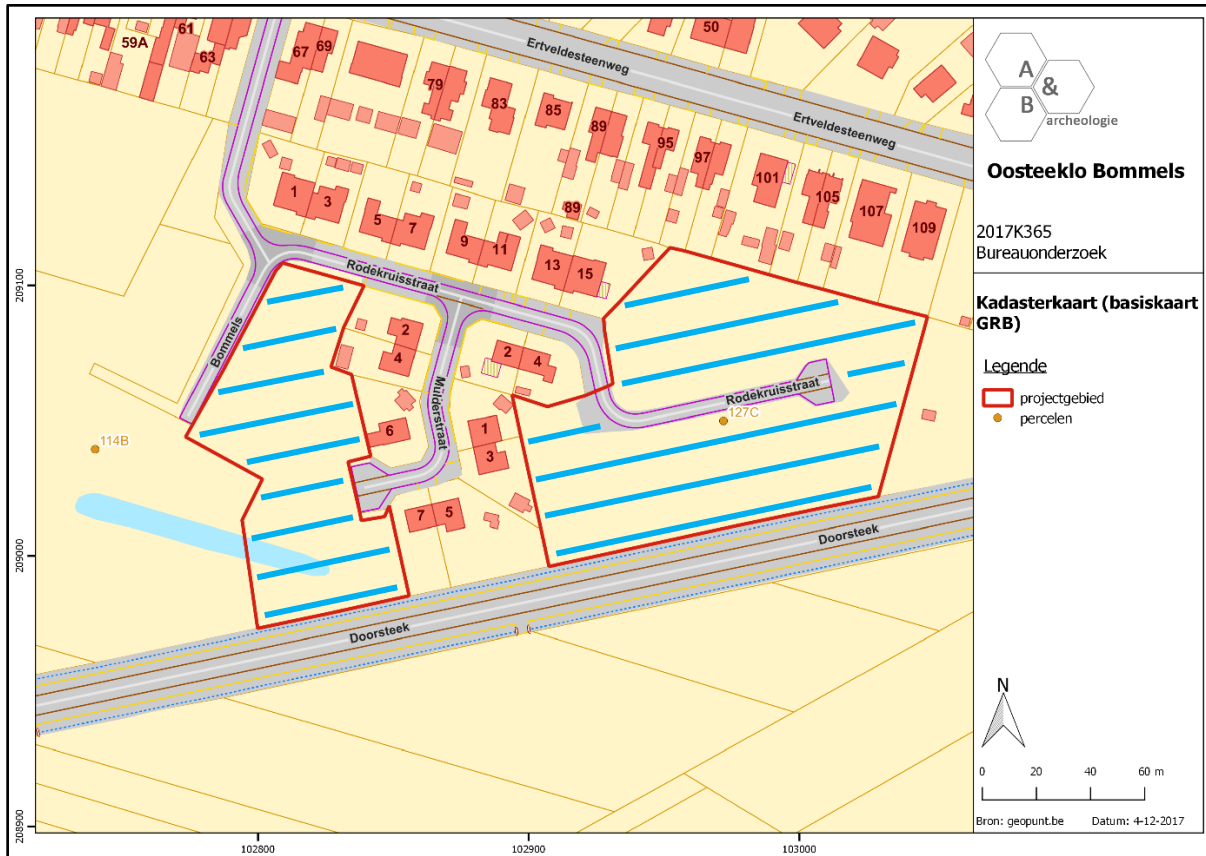
Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1 en 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Het onderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, op een moment dat de grondwatertafel gezakt is, dit is grosso modo in de periode april-oktober, en na een langdurige droge periode. Het is niet noodzakelijk dat de enkele bomen geroid worden voorafgaand beide onderzoeken. Indien dit toch zou gebeuren, dan is het van belang dat de stronken blijven staan, omdat het uitgraven of uitfrezen daarvan schade kan berokkenen aan eventueel aanwezige archeologische sporen.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en westoost georiënteerd, dwars op de lokale microtopografie. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1753m², van het plangebied opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 438,25m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel ca. 2191,25m² onderzocht. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Projectie van een mogelijk sleuvenplan op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 200 werkdagen ervaring met onderzoek op zandgronden.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.